

УДК 378.147.: 811.161.2

Антоніна ЦАРУК,
к. філол.н., старший викладач
кафедри історії, археології,
інформаційної та архівної справи,
*Центральноукраїнський національний
технічний університет*

ЗАСТОСУВАННЯ АЛГОРИТМІЗАЦІЇ У ВИВЧЕННІ ПРАВИЛ ПРАВОПИСУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ІНОЗЕМНИМИ СТУДЕНТАМИ ТА АБІТУРІЄНТАМИ

Вивчення морфології української мови слухачами підготовчого відділення з іноземних країн – процес тривалий і трудомісткий. Концентрична презентація його – від простого до складнішого – з метою накопичення знань і поступовим активним застосуванням набутих навичок на практиці потребує часу, тривалих тренувань, порівняльного аналізу в застосуванні опрацьованих лексико-граматичних конструкцій. Тривалість періоду опанування матеріалу знаходить пояснення: іноді – відсутністю можливості порівняти нове з відповідником у рідній мові інокомуніканта, частіше процес запам'ятовування пов'язаний із особливостями темпераменту мовця та психотипу перебігу реакцій на стимулювання мовлення. Однак найбільші труднощі об'єктивно зумовлені сучасною тенденцією діджиталізації і, відповідно, кліповим мисленням і трансактивною пам'яттю нового покоління – цифрового. Важко не погодитися з висновком психолога, директорки Фонду розвитку інтернету Галини Солдатової [3]. Увага, пам'ять, причини їх змін вивчаються спеціалістами, як і тенденції впливу цифрових технологій на емоційно-сенсорну сферу користувачів.

Зауважено розрив у сприйнятті світу представниками різних поколінь. Так званий конфлікт батьків і дітей можна простежити, аналізуючи рівень використання ними сучасних технологій. Зокрема, комп'ютеризація навчального процесу, практика дистанційного навчання потребують осучаснення методів викладання дисциплін гуманітарного циклу.

Одним із способів оптимізації методики викладання української мови (і не тільки слухачам-іноземцям, але й школярам – слухачам підготовчих курсів, як показав волонтерський досвід воєнного періоду) є застосування алгоритмізації для узагальнення матеріалу. Презентація матеріалу блоками, на нашу думку, сприяє активізації логічно-системного мислення, окреслює покроково шлях пошуку правильної відповіді, що відповідає, з одного боку, трансактивним критеріям пам'яті сучасного студента, а з іншого – пропонує шлях навчання в дещо ігровій формі, що сприяє комплексній зацікавленості в процесі та результаті. Варто наголосити: хоча психологи стверджують, що нинішнє молоде покоління втрачає емоційну складову світовідчуття, проте важливо, на наше переконання, забезпечити сприятливий емоціональний

клімат на занятті, що, у свою чергу, стане поштовхом для розвитку емоційного інтелекту.

На наше переконання, з перших кроків вивчення української мови студентами-іноземцями необхідно давати елементарні, відповідні до їхнього рівня, завдання на узагальнення поясненого, стимулюючи в такий спосіб застосування аналітичних здібностей та формулюючи позитивну самооцінку в опануванні матеріалу. Як відомо, власні висновки запам'ятовуються на більш тривалий термін, а самооцінка позитивного досвіду формує образ успіху. Отже, в кліповому мисленні реципієнта створюється потужна мотивація до навчання.

Під час вивчення громіздких тем, які, за традицією, потребують високого рівня концентрації уваги і значного об'єму завантаження пам'яті, а отже, швидко втомлюють перенапруженою резервів організму, варто презентацію поділити на блоки, всередині яких легко відтворювались би причиново-наслідкові зв'язки. Бажано – з образними ланцюжками.

Так, вивчення закінчень родового відмінка іменників чоловічого роду другої відміни – одна з таких тем. Причому, незважаючи на складність, досі ґрунтовно не розроблена саме із застосуванням новітніх методів навіть у поважних виданнях [1, с. 122; 2, с. 55]. У першому випадку маємо спробу узагальнення в таблиці, яка, однак, дещо хибує на прозорі логічності і причиновість. У другому підході – традиційний перелік, знову-таки без чіткого порівняльного аналізу і пояснення алгоритму вибору правильного варіанта закінчення –а(-я) чи –у(-ю). Саме детальна розробка теми сприяла б чіткому описові шляху пошуку, а отже, сприяла б запам'ятовуванню. Результати нашого підходу – алгоритмізації пошуку правильного закінчення – були апробовані частково на заняттях із інокомунікантами, у повному обсязі – з майбутніми абітурієнтами. Зокрема, в алгоритмі пошуку варто виокремити такі блоки: особа та організація, час і простір, конкретні предмети й абстрактні поняття, наукова термінологія, сфера почуттів і станів природи тощо. Наголошено на відмінностях відмінкових закінчень, виходячи з порівняльної семантики:

- істота (персонаж) – абстрактне поняття;
- особа – організація, колектив;
- місто (населений пункт) – країна;
- вимірювання часу, назви грошових одиниць – просторові (в тому числі назви споруд, приміщень) й географічні об'єкти (наявність у назві зменшувального суфікса);
- наукові терміни іншомовного походження – літературознавчі, хімічні, фізичні;
- чітко окреслені предмети – почуття, явища природи.

Окремий блок – дозвілля: танці, спорт; а також назви речовин, матеріалів. Розрізнення рослин трав'янистих і дерев.

Отже, вербальна практика із застосуванням алгоритму знавця рідної мови або ж мандрівника-підкорювача мовних глибин і комунікативних вершин дає користувачам код для саморозвитку комунікативної активності.

Слова вдячності від тих, хто вивчав українську мову протягом шкільного періоду, засвідчують, що запропонований метод є ефективним і формує успішну мовленнєву компетентність.

Джерела та література

1. Авраменко О. Українська мова та література. Довідник. Завдання в тестовій формі. 1 ч. / О. Авраменко. М. Блажко. К. : Грамота, 2019. 496 с.
2. Глазова О.П. Українська мова : Комплексне видання для підготовки до ЗНО та ДПА / О.П. Глазова, Н.М. Дика. К. : Видавничий дім «Освіта», 2019. 320 с.
Покоління Z: психолог розповіла, як інтернет змінив сучасних дітей
<https://ukr.media/science/272956/>